

# НЕДЕЛЧО ДРАГАНОВ ТАКСИС ХИРУРГА

[chitanka.info](http://chitanka.info)

Този път с нас беше Леонидас. Бяха ми казали, че е политемигрант, участник в гръцката антифашистка борба. Такъв мирен бе видът му, мъчно можех да си го представя в оная, другата обстановка. Дребничък на ръст, с черна, грижливо вчесана коса, винаги изискано облечен, той ми изглеждаше на човек, който никога не е излизал вън от големия град.

Вече не мога да си спомня по какъв повод разговорът се пренесе за големия, за силния човек.

Павлето, художникът, който беше запазил юношеския си интерес към невероятните приключения на Емилио Салгари, говореше с характерната за него увереност, която не търпи никакви възражения:

— Големият човек — твърдеше той, — където и да го поставиш, с каквото и да се занимава, винаги си остава голям човек.

— Може би си прав — каза Леонидас, — но все пак зависи как се разбира това.

— От нищо не зависи! — отсече Павлето. — Големият човек и разбойник да стане, пак ще бъде голям човек.

— В какъв смисъл? — запита Леонидас.

— В такъв смисъл, че той няма да бъде някакъв апаш на дребно, джебчия, а ще бъде бандит от класа, крадец със замах!

Леонидас се усмихна и острите линии на продълговатото му, скулесто лице се смекчиха, заоблиха.

— Кой знае, едва ли е така — отвърна той. — Аз мисля, че ако човек е действително силна и голяма личност и по някаква случайност е станал разбойник, в края на краищата ще осмисли живота си... Необходимо е и нещо друго, за да се разбере, че той наистина се е родил голям човек.

— Усукваш! — разсърди се Павлето. — Нищо друго не е необходимо!

— Почакай — каза Леонидас. — Ако имате търпение, ще ви разкажа за един човек, който според мен в края на краищата се оказа голям човек...

... През есента на 1944 година аз бях в Солун. По това време англичаните стовариха войски на гръцка територия и се готвеха да ни разгромят.

Щабът на нашата армия трябваше да организира прехраната на населението и да въведе ред в целия град. Солун беше пълен не само с

провокатори и шпиони, но и с разни авантюристи и разбойнически шайки. Не минаваше ден да не стават по няколко големи обира. Имахме сведение, че най-крупните кражби се вършат от бандата на Таксис, известен в цяла Гърция отпреди войната под прякора Хирурга. Още тогава гръцката полиция го търсеше, но той винаги успяваше да се изплъзне. Хирурга беше хитър и ловък крадец, какъвто дотогава Гърция не познаваше.

Беше отделена специална група със задача да разгроми разбойническите шайки, които всяваха безпокойство и несигурност сред населението; работата, както казахме тогава ние, мръсна и неблагоприятна. На мене възложиха командването на групата.

Не ми беше приятно да се разправам с тоя вид хора, опитни и ловки, които стреляха не по-зле от нашите най-добри стрелци; най-малко пък исках да си имам работа с личност като Хирурга.

Ние научихме бара, в който той ходеше да се забавлява с „момичето“ си, и на три пъти блокирахме мястото, но Хирурга, навреме предупреждаван от хората си, просто ни се измъкваше под носа. В края на краищата тази история започна да ме озлобява. Тоя човек си играеше с нас като с деца. Дълбоко в себе си не можех да не призная изненадващата съобразителност и ловкост на тоя човек и от това желанието ми да го „спипам“ още повече се засилваше. Но не знаех кога щеше да стане това, ако не бе се случило нещо непредвидено.

Един ден в нашия щаб дойде човек от бандата на Хирурга и заяви, че ще ни помогне да го заловим. Много се учудихме, защото въпреки опитите ни, дотогава нито един не бе се намерил да го издаде. По-късно разбрах, че човекът, който си предлагаше услугите, имал някаква лична разправа с Хирурга.

Той ни съобщи, че два пъти в седмицата Хирурга пуши хашиш с някои от хората си в задната стая на един от магазините за продажба на зехтин.

И сега си спомням уличката, на която се намираще магазинът: тясна, мръсна уличка, недалеч от пристанището. По цялото ѝ протежение бяха наредени сиви, изцапани варели със зехтин.

Бандитът ни показа магазина и изчезна. Петима от нас безшумно се вмъкнаха, другите останаха да пазят вълн. Аз вървах напред и като стигнах втората врата, внезапно я отворих и насочих автомата:

— Никой да не мърда!

И в същия миг получих силен удар в челото. Едва не изгубих съзнание!...

Като си спомня за това, и досега още се учудвам! Какъв рефлекс! Когато отворих вратата и насочих оръжието, видях такава картина: изтегнаха се на ниски турски миндери, няколко души пушеха с дълги наргилета. Те прикрепяха с ръце малки бъчвички, вероятно пълни с вода, които служеха за филтър. Още щом се показах, докато другите едва успяха да се помръднат, един от бандитите с точно и силно замахване изпрати бъчвичката в челото ми. В това време от двете ми страни се втурнаха моите другари с автомати в ръце и разбойниците видяха, че съпротивата е безполезна.

Аз примирах от болка и когато се проясни пред очите ми, първото ми желание бе да разстрелям този бандит. Той се приближи към мен, вглеждайки се изпитателно в лицето ми. Двама от моите хора го държаха за ръцете и раменете, но този човек беше тъй силен, че те не можеха да го удържат на едно място. Той все повече се приближаваше и аз, още цял треперещ от гняв, измъкнах със свободната ръка пистолет от вътрешния си джоб (с шмайзер от толкова близо беше неудобно).

Като видя насочения пистолет, той се усмихна и махна с ръка:

— Скрый желязото! Ако е до това, и аз мога... Не те познах. Иначе нямаше така да те посрещна. Спомняш ли си — ние с тебе сме стари познати.

Тогава за пръв път се взрях в него. Той беше по-скоро нисък на ръст, набит и неимоверно широк в раменете, не повече от тридесетгодишен. Лицето му бе скулесто, изопнато, сякаш само кожа и кости. Челото му бе високо, красиво, а очите — черни и леко продълговати, с дълги мигли. Това лице бе чудна смесица от остри, ъгловати форми и нежни, почти женствени черти. Докато скулите и брадата му бяха рязко очертани и придаваха на лицето му суровост и мъжественост, устата му бяха малки, устните нежни и розови като на момиче. Черната му лъскава коса бе едва-едва накъдрена. Той имаше характерно лице, което мъчно се забравя.

Спомних си, че ние с него наистина се бяхме вече срещали веднъж. Това беше през 1942 година на солунското пристанище, в една много тъмна, дъждовна нощ, необикновено студена за тия места.

Пристанището бе пусто, даже и немската охрана се бе скрила някъде на топло. Но такава нощ бе добре дошла за нас. Ние трябваше да изпратим няколко наши хора по морето, тъй като в Солун около тях стана „горещо“. Когато отидохме на пристанището и се заехме с лодката, забелязахме някакви фигури, които излизаха от склада с чували на гръб. Те вървяха, без да разговарят, и слагаха безшумно чувалите в една конска каруца. Веднага разбрахме с какви хора имаме работа. Но тази неочаквана среща можеше да ни попречи. Докато мислехме какво да предприемем, един от разбойниците ни забеляза и даде знак на другите да спрат работата. Този човек, изглежда, никак не се безпокоеше от нашето присъствие, защото свободно тръгна към нас. Дойде при мене и сложи ръка на рамото ми.

— Как е? — запита той фамилиарно. — Уплашихте ли се? — Гласът му беше дрезгав, но приятен.

В това време между облаците се показва късче луна и на бледата светлина можах да разгледам лицето му. Той се усмихваше и като съзря любопитния ми поглед, заговорнически смигна:

— Зная какви сте. Няма да ви пречим. — И като ме потупа покровителствено по рамото, прибави: — Вършете си вашата работа, но не се интересувайте и от нашата...

Какво да се прави! Понякога нелегалната борба търпи и такова „сътрудничество“... За нас друг изход нямаше. Трябваше на всяка цена да опазим хората, които придружавахме. А разбойниците дори проявиха „джентълменство“. Докато отпратим нашите хора, те спряха „работата“ си — да не увеличават риска ни...

Всичко това изплува в съзнанието ми за няколко секунди. По погледа ми бандитът разбра, че съм го познал. Тогава той ми смигна и каза:

— Ясно ли ти е сега, аз съм същият, Хирурга.

Сложих пистолета обратно в джоба си и заповядах да откарат бандитите в щаба.

Там веднага започнахме разпита на Хирурга.

— Вижте какво — каза той, след като търпеливо изслуша първия въпрос. — Да се разберем още отначало. Какво искате вие? Да спрат кражбите в Солун, нали? Предварително ви казвам, че скоро няма да успеете. Да се спогодим. Вие ще ме пуснете, а аз ви давам думата си: още тази вечер в Солун няма да стане нито една кражба!

Ние го гледахме изненадани. Нямахме вид на уплашен човек, който моли пощада.

— Чудите се, а? Ще ви обясня. — Хирурга кимна с глава към мене. — Ударих го лошо, а ми е стар приятел. Искам да изкупя греха си.

Когато изведоха Хирурга от стаята, между нас избухна остър спор. Разделихме се на две. Едни бяха решително против пускането му, смятаха това за „уловка“ — само за да се измъкне; други, между които и аз, мислехме, че Хирурга няма да ни подведе. Ние бяхме малцинство и не можехме нищо да представим за „гаранция“. Осланяхме се само на някакво вътрешно чувство, което ни подсказваше, че този човек няма да ни излъже. Другите имаха по-голямо основание. „Не можем да рискуваме сега — казваха те, — когато най-опитният разбойник е в ръцете ни. Ако го пуснем и той наново започне да върши обири, какво ще си помисли за нас населението?“ А беше много примамливо предложението на Хирурга да спре кражбите в целия град! Нещо като шеф на всички разбойници от Солун, сигурно думата му бе заповед за тях. Но не е ли лудост да му се доверим!

Спорихме цял час. Неочаквано спора разреши Янакос, нашият командир.

— Ще го пуснем на моя отговорност — каза Янакос. — Познавам този тип хора. Те си имат своеобразен морал и по свой начин държат на дадената дума. Да рискуваме!

Хирурга беше пуснат. Това стана към пет часа следобед и същата вечер в Солун не бе извършена нито една кражба. Хирурга удържа думата си...

Месеци по-късно ние се срещнахме още веднъж. В Солун вече се бяха настанили англичаните и въоръжената борба навлизаше в нов етап. Една вечер пристигнах с още двама души в града, за да отведем Антонис, един от тези, които по-късно ръководеха демократическата армия на Гърция. Като знаехме какъв човек придружаваме, ние взехме всички предпазни мерки. Напуснахме града в полунощ с лека кола не по главното, асфалтирано шосе, а по друг, стар, изкорубен път, който отдавна вече не се използваше.

Всичко вървеше благополучно. Солун беше зад гърба ни и ние бързо набирахме километри. И изведнъж пред нас за миг нещо блесна и пак угасна. Ами ако това е някакъв военен или полицейски пост?

Трябваше да разузнаем. Митрос и аз предпазливо се промъкнахме напред. Когато приближихме, видяхме някакви хора да разтоварват от камион големи каси. В същия миг един от тях ни усети и извика с продран, дрезгав глас:

— Кой там?

Ние замръзнахме на местата си.

Човекът почака малко и повтори заповеднически:

— Кой е там, питам!

Тъй ми беше познат отнякъде този глас!

И в следващия миг се сетих: Таксис Хирурга!

— Ей, Таксис — извиках, — какво правите там?

— По-напред кажи ти кой си!

Казах му.

— О, Леонидас, стар приятел — зарадвано отвърна той.

Отидохме при него.

— Вдигнахме от англичаните един камион с шоколад, та сега раздавам дажбите. Ами ти накъде?

— Надолу, из Гърция.

— Как, пеша ли!

— С кола...

Таксис се замисли за нещо, после сложи ръка на рамото ми и каза неочаквано:

— Слушай, омръзна ми вече тоя Солун. Вземете ме да се поразходя с вас.

Не знаех какво да отговоря.

— Разбирам — каза той, като видя, че се колебая. И за моя изненада повтори умолително: — Вземете ме, няма да ви преча. Ще ме оставите, където искате.

Върнах се при колата и казах на Антонис.

— Да дойде, щом толкова настоява — реши той.

... Леонидас запали цигара и смукна дълбоко.

Ние чакахме да продължи разказа си, но той пушеше мълчаливо и гледаше замислено пред себе си.

— Е, и какво стана после? — не се сдържа Павлето.

Леонидас смачка в пепелницата недопушената си цигара.

— Аз не съм бил свидетел, разказаха ми другари... Антонис трябвало да слезе в Солун, за да присъствува на нелегалната

конференция на градската комунистическа организация. Това било през 1948 година. Придружавали го двама души — Митрос и Таксис.

— Кой Таксис? — не разбра Павлето.

— Таксис Хирурга.

— Ама той, значи!... — възкликна Павлето.

Леонидас мълчаливо кимна и продължи:

— Конференцията траяла цял ден. Надвечер Митрос и Таксис трябвало да чакат Антонис пред едно от централните солунски кина и да напуснат още същата нощ града. Но, изглежда, предател попаднал по следите им и когато Антонис пристигнал, изведнъж ги заобиколили десетина агенти с пистолети в ръце.

Изглеждало, че няма никакъв изход. В тоя миг се решавала съдбата на тримата.

Изведнъж Таксис излязъл напред и властно извикал на въоръжените агенти:

— Назад!

Погледнато отстрани, това изглеждало невероятно и даже смешно. Да се опиташ да сплашиш с голи ръце десетина души, които са насочили пистолетите си срещу тебе!

И все пак това спасило Антонис. Легендите, които десетина години се носеха из цяла Гърция за Таксис Хирурга, не били напусто. От този страшен и властен вик „Назад!“ полицаите за миг се стреснали, отстъпили. Объркването траяло секунда-две. Но това било достатъчно. Антонис и Митрос се измъкнали от кордона и побягнали към първата напречна улица. В същия миг Таксис измъкнал пистолета си и с точен изстрел повалил първия агент, който се втурнал след Антонис и Митрос.

Тогава започнало нещо невиждано. Посред най-голямото движение в центъра на Солун един човек се сражавал срещу цяла глутница агенти. Таксис обикалял около масивната каменна колона пред киносалона и стрелял срещу агентите. Ранили го в рамото, но той още повече се разярил. Простреляни от него, на земята се гърчели вече четири или пет човека. Но те били много, а той — сам. Ранили го в дясната ръка, тогава той преместил пистолета в лявата ръка и продължил да стреля. По едно време Таксис отчаяно се спуснал напред. Успял да си пробие път, но като свил по улицата, сблъскал се с един полицаи, който от упор стрелял в гърдите му. Преди да падне, с



последни сили, Таксис също стрелял в гърдите на полицая и се строполил мъртъв върху трупа му...

А през това време Антонис и Митрос били във от опасност, далеч от Солун...

... Когато Леонидас свърши разказа си, дълго време никой не проговори. Аз мислех за нашия спор в началото и за онова, другото, дошло в живота на Таксис...

# ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

**МОЯТА БИБЛИОТЕКА**



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.